

**TRƯỜNG ĐẠI HỌC VĂN HOÁ HÀ NỘI
KHOA BẢO TÀNG**

VŨ THỊ SEN

**NỘI DUNG, GIÁ TRỊ CƠ BẢN CỦA CÁC
HIỆN VẬT CHẠM KHẮC TRONG BỘ SƯU TẬP
"NGHỆ THUẬT TRANG TRÍ ỨNG DỤNG"
TRUNG BÀY TẠI BẢO TÀNG MỸ THUẬT VIỆT NAM**

**KHOÁ LUẬN TỐT NGHIỆP
NGÀNH BẢO TỒN — BẢO TÀNG**

NGƯỜI HƯỚNG DẪN KHOA HỌC: PGS. TS. TRƯƠNG QUỐC BÌNH

HÀ NỘI- 2008

MỤC LỤC

Trang

MỞ ĐẦU

I. Lý do chọn đề tài	1
II. Mục đích nghiên cứu	3
III. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu	3
IV. Phương pháp nghiên cứu	3
V. Bố cục khoá luận	4

CHƯƠNG 1

KHÁI QUÁT VỀ BẢO TÀNG MỸ THUẬT VIỆT NAM

I. QUÁ TRÌNH HÌNH THÀNH VÀ PHÁT TRIỂN CỦA BẢO TÀNG MỸ THUẬT VIỆT NAM	5
1. <i>Lược sử về kho tàng mỹ thuật dân tộc</i>	5
2. <i>Quá trình hình thành và phát triển của Bảo tàng Mỹ thuật Việt Nam</i>	9
3. <i>Chức năng, nhiệm vụ, quyền hạn và cơ cấu tổ chức của Bảo tàng Mỹ thuật Việt Nam</i>	13
4. <i>Khái quát về hệ thống trưng bày của Bảo tàng Mỹ thuật Việt Nam và vị trí của sưu tập "Nghệ thuật trang trí ứng dụng" trong hệ thống trưng bày thường trực của bảo tàng</i>	17
4.1 <i>Khái quát về hệ thống trưng bày của Bảo tàng Mỹ Thuật Việt Nam.</i>	17
4.2 <i>Vị trí của bộ sưu tập "Nghệ thuật trang trí ứng dụng" trong hệ thống trưng bày thường trực của bảo tàng Mỹ thuật Việt Nam</i>	23
	24

CHƯƠNG 2

TỔNG QUAN VỀ CÁC HIỆN VẬT CHẠM KHẮC TRONG BỘ SƯU TẬP " NGHỆ THUẬT TRANG TRÍ ỨNG DỤNG" CỦA BẢO TÀNG MỸ THUẬT VIỆT NAM

I. NHỮNG NHẬN THỨC CHUNG CÓ LIÊN QUAN ĐẾN SƯU TẬP MỸ THUẬT ỨNG DỤNG	24
<i>1.1 Khái niệm Sưu tập hiện vật bảo tàng.</i>	24
<i>1.2 Khái niệm Nghệ thuật..</i>	25
<i>1.3 Khái niệmTrang trí.</i>	27
<i>1.4 Khái niệm mỹ thuật ứng dụng và vai trò của nó trong đời sống</i>	29
II. NỘI DUNG CƠ BẢN CỦA CÁC HIỆN VẬT CHẠM KHẮC TRONG BỘ SƯU TẬP "NGHỆ THUẬT TRANG TRÍ ỨNG DỤNG" TRUNG BÀY TẠI BẢO TÀNG MỸ THUẬT VIỆT NAM	41
<i>2.1 Tổng quan về bộ sưu tập "Nghệ thuật trang trí ứng dụng" của Bảo tàng Mỹ Thuật Việt Nam.</i>	41
<i>2.2 Những miêu tả cụ thể và nội dung cơ bản của các hiện vật chạm khắc trong bộ sưu tập "Nghệ thuật trang trí ứng dụng" trưng bày tại Bảo tàng Mỹ Thuật Việt Nam</i>	44
III. NHỮNG GIÁ TRỊ CƠ BẢN CỦA CÁC HIỆN VẬT CHẠM KHẮC TRONG BỘ SƯU TẬP "NGHỆ THUẬT TRANG TRÍ ỨNG DỤNG" TRUNG BÀY TẠI BẢO TÀNG MỸ THUẬT VIỆT NAM	66

CHƯƠNG 3

BẢO VỆ VÀ PHÁT HUY GIÁ TRỊ CÁC HIỆN VẬT CHẠM KHẮC TRONG BỘ SƯU TẬP "NGHỆ THUẬT TRANG TRÍ ỨNG DỤNG" TẠI BẢO TÀNG MỸ THUẬT VIỆT NAM

I. THỰC TRẠNG CÔNG TÁC GIỮ GÌN, BẢO QUẢN CỦA CÁC HIỆN VẬT CHẠM KHẮC TRONG BỘ SUU TẬP "NGHỆ THUẬT TRANG TRÍ ỨNG DỤNG" CỦA BẢO TÀNG MỸ THUẬT VIỆT NAM	72
II. MỘT SỐ GIẢI PHÁP, KIẾN NGHỊ NHẪM BẢO QUẢN VÀ PHÁT HUY TỐT HƠN NỮA GIÁ TRỊ CỦA CÁC HIỆN VẬT CHẠM KHẮC TRONG BỘ SUU TẬP "NGHỆ THUẬT TRANG TRÍ ỨNG DỤNG" CỦA BẢO TÀNG MỸ THUẬT VIỆT NAM	78
KẾT LUẬN	82
DANH MỤC CÁC TÀI LIỆU THAM KHẢO	83

MỞ ĐẦU

I. Lý do chọn đề tài:

Xã hội ngày càng phát triển, đất nước ngày càng đổi mới thì những nhu cầu của con người trong đời sống cũng ngày càng được nâng cao. Bên cạnh nhu cầu về mặt vật chất thì nhu cầu về mặt tinh thần cũng giữ một vị trí vô cùng quan trọng. Để góp phần đáp ứng một phần những nhu cầu ấy, hệ thống Bảo tàng của nước ta đã không ngừng phát triển, hoàn thiện cả về số lượng và chất lượng. Hiện nay, bảo tàng giữ một vai trò rất lớn trong đời sống văn hoá cộng đồng. Nó là nơi lưu giữ, bảo quản những di vật, bảo vật có giá trị lịch sử, văn hoá, khoa học hay nghệ thuật đồng thời nó còn được coi là một trong những chỉ số quan trọng để đánh giá về sự phát triển văn hoá của một quốc gia. Theo quan niệm của hiệp hội các bảo tàng thế giới thì bảo tàng chính là một thiết chế văn hoá, một trung tâm thông tin, một phòng thí nghiệm, một học đường đặc biệt hoặc có thể là một nơi giải trí tích cực dành cho công chúng. Nó hoạt động vì lợi ích của con người và lấy con người làm trung tâm. Cũng như tất cả các bảo tàng khác, Bảo tàng Mỹ thuật Việt Nam ra đời và hoạt động cũng chính vì mục đích đó. Thực hiện chủ trương của Đảng và Nhà nước về việc phát huy giá trị văn hoá cũng như truyền thống lịch sử văn hoá dân gian của cha ông ta đã sáng tạo trong quá khứ Bảo tàng Mỹ thuật Việt Nam đã được thành lập và trở thành một trong những bảo tàng quốc gia nằm trong lòng thủ đô Hà Nội, với những nét đặc thù riêng của mình về lịch sử mỹ thuật nó đã không ngừng đem lại cho công chúng trong và ngoài nước những món ăn tinh thần nghệ thuật quý giá không thể thiếu được trong cuộc sống. Thực chất, Bảo tàng Mỹ thuật Việt Nam là một bộ sưu tập về mỹ thuật dân tộc mà các trang sử ấy lần lượt được tái hiện qua một hệ thống các hiện vật gốc đa dạng, phong phú. Nhiều hiện vật và bộ sưu tập mỹ thuật quý giá đã lần lượt được Bảo tàng Mỹ thuật Việt Nam đem ra công bố,

giới thiệu rộng rãi cho nhân dân trong nước và bạn bè quốc tế. Qua các hiện vật, sưu tập hiện vật ấy, nhân dân chúng ta và bạn bè quốc tế biết được lịch sử phát triển của nền mỹ thuật Việt Nam từ trước đến nay, hiểu thêm được những giá trị truyền thống của dân tộc mà cha ông ta đã dày công xây dựng và vun đắp. Một trong số những sưu tập hiện vật quý giá ấy phải kể đến bộ sưu tập “Nghệ thuật trang trí ứng dụng” được trưng bày trên tầng 3 nhà B tại phòng 30-31-32 của Bảo tàng Mỹ thuật Việt Nam. Nó thực sự là một bộ sưu tập hiện vật độc đáo, không chỉ hấp dẫn người xem bởi nét quý hiếm mà còn thu hút khách tham quan bởi vẻ đẹp tràn đầy ấn tượng. Khi được tiếp xúc với bộ sưu tập này em thực sự cảm thấy bị lôi cuốn và hấp dẫn bởi nét đẹp tinh xảo đến tuyệt vời của từng hiện vật, đặc biệt là những hiện vật được chạm khắc. Phần lớn các hiện vật chạm khắc trong bộ sưu tập “Nghệ thuật trang trí ứng dụng ” được coi là một trong những điểm đến của khách tham quan bảo tàng và các nhà nghiên cứu say mê nghệ thuật. Bởi các hiện vật chạm khắc ấy không chỉ đẹp về hình thức, tinh tế về kỹ thuật, sống động phong phú về nội dung mà chúng còn rất gần gũi, gắn bó với đời sống hàng ngày của con người như cái tủ khảm xà cừ, diều gốc tre khảm trai, ấm chạm lá sồi, vòng bạc chạm khắc □ Những hiện vật chạm khắc này đã góp phần tô điểm cho không gian kiến trúc từ chốn vương quyền đến hạng thứ dân, từ chốn thị thành đến chốn nông thôn đồng thời chúng còn là những hiện vật thể hiện được rõ nét bản sắc văn hoá của dân tộc Việt Nam. Không những thế, chúng còn cho chúng ta thấy được khả năng sáng tạo phi thường và bàn tay khéo léo đến tuyệt vời của các nghệ nhân dân gian trong mỗi chốn làng quê xưa.

Xuất phát từ nhận thức về những điều trên nên em đã quyết định chọn đề tài: “Nội dung, giá trị cơ bản của các hiện vật chạm khắc trong bộ sưu tập Nghệ thuật trang trí ứng dụng trưng bày tại Bảo tàng Mỹ thuật Việt Nam” để làm khoá luận tốt nghiệp Đại học của mình.

Trong quá trình thực hiện, mặc dù em đã rất cố gắng song do những hạn chế về kiến thức cũng như khả năng cảm thụ nghệ thuật nên chắc rằng khoá luận này sẽ còn nhiều thiếu sót. Vì vậy em rất mong nhận được sự cảm thông cũng như ý kiến đóng góp của các thầy cô giáo và các bạn.

Nhân dịp này, em xin gửi lời cảm ơn chân thành nhất đến PGS. TS - Giám đốc Bảo tàng Mỹ thuật Việt Nam - Thầy giáo Trương Quốc Bình - người đã trực tiếp hướng dẫn để em có thể hoàn thiện khoá luận này. Đồng thời em cũng xin gửi lời cảm ơn chân thành đến các cô, chú, anh, chị cán bộ của Bảo tàng Mỹ thuật Việt Nam cùng các thầy cô giáo trường Đại học Văn hoá Hà Nội đã tạo điều kiện thuận lợi giúp đỡ em trong suốt thời gian qua.

II. MỤC ĐÍCH NGHIÊN CỨU

Với đề tài này em mong muốn sẽ được góp phần vào việc tôn vinh giá trị của các hiện vật chạm khắc trong bộ sưu tập: "Nghệ thuật trang trí ứng dụng" của Bảo tàng Mỹ Thuật Việt Nam. Đồng thời mạnh dạn đưa ra một số đề xuất về việc bảo vệ và phát huy giá trị của chúng trong tiến trình công nghiệp hoá và hiện đại hoá đất nước. Ngoài ra, với đề tài này em cũng mong muốn được góp thêm nguồn tư liệu quan trọng cho việc nghiên cứu, tìm hiểu về các hiện vật chạm khắc trong nền mỹ thuật ứng dụng của Việt Nam — một bộ phận hữu cơ của kho tàng di sản văn hoá dân tộc.

III. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu

- Đối tượng nghiên cứu:

Các hiện vật chạm khắc trong bộ sưu tập " Nghệ thuật trang trí ứng dụng " trưng bày tại Bảo tàng Mỹ thuật Việt Nam

- Phạm vi nghiên cứu: Nội dung và giá trị cơ bản của các hiện vật chạm khắc trong bộ sưu tập " Nghệ thuật trang trí ứng dụng " trưng bày tại Bảo tàng Mỹ thuật Việt Nam

III. Phương pháp nghiên cứu

Để làm khoá luận này em đã sử dụng phương pháp luận duy vật biện chứng và duy vật lịch sử để nghiên cứu, tìm hiểu và phân tích đề tài. Đồng thời em cũng sử dụng một số phương pháp khác như: Phương pháp khảo sát,

phương pháp miêu tả, phương pháp thống kê, phương pháp phân tích, tổng hợp cũng được sử dụng một cách tối đa. Ngoài ra em còn sử dụng phương pháp nghiên cứu một số các tư liệu, tài liệu, trang website về Bảo tàng Mỹ thuật Việt Nam, về nghệ thuật, đặc biệt là về nghệ thuật chạm khắc trong nền mỹ thuật trang trí ứng dụng .

IV. Bố cục Khoá luận

Ngoài phần phần mở đầu và kết luận, khoá luận của em gồm 3 chương:

- **Chương 1: Khái quát về Bảo tàng Mỹ thuật Việt Nam**
- **Chương 2: Nội dung, giá trị cơ bản của các hiện vật chạm khắc trong bộ sưu tập: "Nghệ thuật trang trí ứng dụng" trưng bày tại Bảo tàng Mỹ thuật Việt Nam**
- **Chương 3: Bảo vệ và phát huy giá trị các hiện vật chạm khắc trong bộ sưu tập "Nghệ thuật trang trí ứng dụng" tại Bảo tàng Mỹ thuật Việt Nam**

Bên cạnh đó khoá luận còn có một phần phần phụ lục với 28 bức ảnh minh hoạ.

DANH MỤC CÁC TÀI LIỆU THAM KHẢO

- 1. 40 năm Bảo tàng Mỹ Thuật Việt Nam* (Chủ biên: PGS. TS Trương Quốc Bình)
- 2. Các loại hình nghệ thuật* (V. Kô. Gi- Nốp. Bùi Thế Khanh dịch — Nxb Văn hoá Nghệ thuật. Hà Nội- 1963)
- 3. Cơ sở Bảo tàng học* (Khoa Bảo tàng, Trường ĐHVH Hà Nội, Hà Nội 1990. Tập 1, 2, 3)
- 4. Hà Bắc ngàn năm văn hiến* (Thanh Hương, Phương Anh. Hà Bắc. Ty văn hoá Hà Bắc).
- 5. Hình tượng nghệ thuật* (V. A. Ra-Dum-Ni và A. A. Ba-Giê- Nô- Va. Nxb Sự thật — Hà Nội 1960)
- 6. Hình tượng con người trong chạm khắc cổ Việt Nam* (Nxb Mỹ thuật 2002).
- 7. Hình tượng con người trong nghệ thuật tạo hình truyền thống Việt* (Trần Lâm Biên, Nxb Mỹ Thuật).
- 8. Mỹ thuật ứng dụng* (Viện nghiên cứu mỹ thuật- Bộ Văn hoá, xb năm 1986)
- 9. Mỹ thuật ứng dụng Việt Nam đương đại* (Nxb Mỹ thuật, Trần Khánh Chương)

10. Một số hiểu biết cơ bản về văn học - nghệ thuật và giáo dục thẩm mỹ (Tổng cục chính trị — Nxb Quân Đội Nhân Dân, 1996).

11. Làng Nghệ Thủ Công Mỹ Nghệ miền Bắc (Trương Minh Hằng, Nxb Mỹ Thuật 2006).

12. Luật Di sản Văn hoá và văn bản hướng dẫn thi hành (Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội 2005)

13. Lược sử sự nghiệp Bảo tồn Bảo Tàng Việt Nam từ 1945 đến nay (PGS. TS. Nguyễn Thị Huệ, Trường ĐHVH Hà Nội, Hà Nội 2005)

14. Nghiên cứu mỹ thuật (Viện mỹ thuật)

15. Nghiên cứu nguồn sử liệu hiện vật bảo tàng (Nguyễn Thị Huệ, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội 2002)

16. Nguyên lý mỹ học Mác □ Lê Nin (Nghệ thuật và vai trò của nó trong đời sống xã hội, Nxb Văn hoá- Nghệ thuật — Bộ văn hoá)

17. Nghệ thuật chạm khắc cổ Việt Nam (qua các bản rập) (Viện Nghệ Thuật — Bộ Văn Hoá năm 1975).

- 18. Kiến trúc dân gian truyền thống Việt Nam** (Chu Quang Trứ, Nxb Mỹ thuật 1994).
- 19. Sổ tay công tác trưng bày** (Nguyễn Thịnh, Nxb Văn hoá thông tin, Hà Nội 2001)
- 20. Tạp chí Mỹ thuật** (Hội Mỹ thuật Việt Nam , năm thứ 27, số 116 năm 2004)
- 21. Tạp chí nghiên cứu mỹ thuật** (Trường ĐH Mỹ thuật Hà Nội — Viện mỹ thuật. Thông tin khoa học số 4 (9) tháng 12 năm 2005)
- 22. Tạp chí Văn Hoá Nghệ Thuật** (số 8- 1997 năm thứ 25)
- 23. Từ điển Tiếng Việt** (Nxb Đà Nẵng, 2008)
- 24. Văn hoá xã hội chủ nghĩa** (Học viện chính trị quốc gia Hồ Chí Minh, khoa văn hoá xã hội chủ nghĩa. Nxb Chính Trị Quốc Gia- 1993).
- 25. Về Văn hoá và Nghệ Thuật** (C.Mac- Ph. Ăng- Ghen và VI. Lê- Nin. Nxb Sự thật)
- 26. Về tính dân tộc của nghệ thuật tạo hình** (Nxb Văn Hoá, Hà Nội 1973)